

Gazzaniga, Michael S.

Čtení mysli

Pro-Fil. 2013, vol. 14, iss. 1, pp. -

ISSN 1212-9097

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/139094>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Čtení mysli

Duševní stavy jsou důležité pro určování viny nebo nevin. Rostoucí znalosti o nich povedou v budoucnu k tomu, že stran duševních stavů budeme přistupovat k přiléhavějším tvrzením, a budou mít obrovský vliv na to, jak uvažujeme o nás samých a jak se právo s těmito většími znalostmi vypořádá. Čtení mysli, které ve skutečnosti odhaluje duševní stavy, je horkým bramborem. Starý dobrý způsob čtení mysli, odhalování lži, tradičně používá notoricky nespolehlivou zkoušku na detektoru lži, která je ve Spojených státech amerických povolena pouze u soudů v Novém Mexiku, a nikde jinde. Na poli technologie EEG existují některé nové metody, jež byly přijaty jako možný důkazní materiál: roku 2001¹ metoda „otisků mozku“ v iowské soudní síni a v roce 2007 udělil soud v Indii dvěma podezřelým z vraždy povolení, aby po zkoušce na detektoru lži, která vyšla pozitivně, podstoupili test elektrických oscilací mozku (BEOS; Brain Electrical Oscillations Signature). Pozitivní výsledky tohoto testu byly v soudním řízení v indickém městě Pune roku 2008² přijaty jako důkaz, což vyústilo k usvědčení z vraždy. Jiná nová metoda používající snímání za pomoci fMR (vyvinutá společnostmi No Lie MRI a Cephos) na svůj výstup u soudu teprve čeká. Mnozí kritici prohlašují, že není dostatek údajů na to, aby se kterákoli z těchto metod mohla pokládat za spolehlivou. Žádný test není neomylný a určité procento chybně pozitivních a chybně negativních testů je stále přítomné v jakémkoli daném počtu vzorků a udává, nakolik je výsledek nějakého testu nepřesný. Testu lze věřit spíše tehdy, bude-li známo, že z tisíce testů budou pouze dva chybně pozitivní, a ne že jich chybně pozitivních bude 200. U výše zmíněných testů není základní výskyt chybně pozitivních a negativních testů známý. Profesor práva Frederick Schauer²⁷ z Virginské univerzity nesouhlasí s tím, že by tyto testy nebyly pro „hlavní vysílací čas“ připraveny. Argumentuje, že podle předpokladů vědy jsou standardy pro zákon i vědu stejné,

¹ *Harrington vs. stát*, 659NW 2. 509 (iowský nejvyšší soudní dvůr 2003).

² Viz: <http://lawandbiosciences.files.wordpress.com/2008/12/beosruling2.pdf>.

tak tomu ale není. Poukazuje na to, že cíle práva a vědy jsou zcela jiné: zatímco žalobce nese těžší břímě, když má prokázat vinu nade vši rozumnou pochybnost, což se v ledasčem podobá vědě vyžadující spolehlivé údaje, obhajoba musí nabídnout pouze rozumnou pochybnost, a právě to mohou některé testy zajistit, dokonce i když nejsou zcela spolehlivé. Upozorňuje rovněž na to, že ani spolehlivost a důvěryhodnost svědka sledujícího vlastní zájem není dobrá. V současné době určuje soudce a porota, kdy svědek říká pravdu a kdy lže. Běžná lidská schopnost poznat lháře není lepší než náhodná šance.²⁸

Jiným duševním stavem, který se může v soudní síni dostat pod drobnohled, je bolest. Dobré metody odhalování bolesti mohou oddělit simulanty od těch, kdo skutečně trpí v důsledku občansko-právního deliktu (případy poruchy zařízení a odškodnění dělníků). Současný výzkum aktivně probíhá rovněž v oblasti zjišťování, zda je u pacienta na přístrojích, který nejeví žádné známky života, duševní stav stavem vědomí, a rozhodne o odpojení. Přestože v současné době žádné testy zjišťující tyto duševní stavy nemáme, již se začínají rýsovat na obzoru.

Problémů etiky a práva je samozřejmě mnoho. Je podstoupení takového testu totéž co svědectví proti někomu? Může policie dostat příkaz, aby vám četla v mysli? Je to vpád do soukromí? Jaký postoj bude mít soud k těm, kdo odmítnou? Kdyby byly testy spolehlivé, měly by se vyžadovat v případech týkajících se hodnocení bolesti, znesvářených stran, všech svědků a tak dále?